

LA GESTIÓ AMBIENTAL A LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

MEMÒRIA 2013-2014

MEMÒRIA 2013-2014

MEMÒRIA 2013-2014

Continguts i redacció

Oficina de Medi Ambient UAB

Il·lustració de la coberta

Pere Ferran Viladomiu (autor)

Associació d'Amics de la UAB (propietari)

Nota: Aquest document ha estat elaborat emprant la tipografia Ecofont, que estalvia un 20% de tinta en la impressió
(Més informació a: <http://www.ecofont.eu>)

Índex

Presentació.....	1
1 Territori i biodiversitat.....	2
1.1 Migdies al Campus, una iniciativa per a descobrir el campus i el seu entorn més proper.....	2
1.2 Gestió de les zones enjardinades	3
1.3 Seguiment de les poblacions de papallones al campus.....	3
1.4 Orquídiess al campus	4
2 Transport, mobilitat i accessibilitat	5
3. Gestió de l' energia i de l'aigua.....	6
3.1 Actuacions d'eficiència energètica.....	6
3.2 El butlletí “Apunts d'energia”	6
3.3 Edificació sostenible.....	6
3.4 Energies renovables.....	7
3.5 Gestió de l'aigua.....	7
4.Gestió dels residus i ambientalització	8
4.1 Gestió dels residus domèstics	8
4.2 Gestió dels residus especials de laboratori	8
4.3 La Deixalleria Cerdanyola Campus i la borsa de material reutilitzable	8
4.4 Prevenció del malbaratament alimentari	9
5. Comunicació i sensibilització ambientals	10
5.1 El web de medi ambient a la UAB	10
5.2 Punts informació ambiental	10
5.3 Construcció i seguiment de caixes-niu al campus	11
5.4 Actuacions de voluntariat en sostenibilitat.....	11
5.5 Col·laboracions exteriors en gestió ambiental	12

Presentació

L'organisme que treballa en l'àmbit de la gestió ambiental de la Universitat és l'Oficina de Medi Ambient (OMA). Amb una periodicitat biennal, l'OMA redacta la memòria d'activitats de la gestió ambiental feta a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

La gestió ambiental s'emmarca en el **Pla de sostenibilitat de la UAB de 2013-2017** que dóna continuïtat als Plans d'acció per a la sostenibilitat que d'ençà de l'any 2002 s'han implementat a la Universitat per seguir avançant i millorant en el repte de ser una universitat més sostenible i respectuosa amb el medi ambient. En particular, aquest nou Pla té com a antecedents el Pla d'acció per a la sostenibilitat de la UAB de 2002-2010 (revisat l'any 2006 per al període 2007-2010) i la proposta de Pla d'acció per a la sostenibilitat ambiental de la UAB per a 2011-2015 (pla que no va arribar a ser sotmès a l'aprovació del Consell de Govern).

El Consell de Govern de març de 2013, va aprovar el projecte Campus Saludable i Sostenible (Campus SiS), que engloba dos plans: el Campus Saludable i el Campus Sostenible. El Campus Sostenible té com a referència el **Pla d'acció per a la sostenibilitat de la UAB 2013-2017**. El PSUAB 2013-2017 s'estructura en 4 línies estratègiques que es concreten en 31 accions. El Pla també preveu la possibilitat d'elaborar plans sectorials més específics com el ja existent de mobilitat, entre d'altres.

Aquest Pla és el que serveix com a marc per a tota la gestió ambiental del campus. A continuació es descriuen les actuacions més destacades durant els anys 2013-2014.

1 Territori i biodiversitat

En el marc del Pla de gestió dels espais agroforestals del campus, durant el 2013 i el 2014 s'han seguit duent a terme diverses activitats per donar a conèixer entre la comunitat universitària el territori del campus i la gestió que s'hi fa.

1.1 Migdies al Campus, una iniciativa per a descobrir el campus i el seu entorn més proper

Durant els anys 2013 i 2014, es varen seguir organitzant sortides mensuals guiades per diferents indrets poc coneguts del campus. La iniciativa Migdies al Campus aprofita la xarxa de camins per a proposar sortides d'uns 3 a 4 km, aprofitant l'hora de menys activitat laboral i acadèmica universitària (de 14 h a 15 h).

Un cop a l'any, una de les sortides dels Migdies al Campus s'organitza conjuntament amb el Servei d'Activitat Física en el marc de la Setmana del Campus Saludable i Sostenible, l'abril 2013 es va fer la "la ruta dels miradors" de 5,2 km i que passa per llocs enlairats del campus, permetent gaudir de bones vistes a les serres de la Marina i de Collserola, així com també dels massissos del Montseny i Sant Llorenç de Munt. I l'abril de 2014 es va realitzar una caminada de 5,5 km per "la ruta de l'aigua", resseguint les rieres del campus i passant per diferents fonts i pous.

1.2 Gestió de les zones enjardinades

Durant els anys 2013 i 2014 cal destacar les següents actuacions:

- Cartells informatius en el lloc de les actuacions així com informació més detallada al web de l'OMA, sobre les accions que s'han de fer en cada actuació que s'executa al Campus.
- Per seguretat per les persones que formen la comunitat universitària, en els anys 2013 i 2014 es varen fer actuacions en diferents indrets del Campus: es varen talar arbres (que varen ser substituïts per espècies autòctones o ben adaptades a la zona de plantació) que presentaven diferents patologies i amb risc de caiguda, arbres que afectaven les voreres i que potencialment eren perillosos per als vianants (risc de caiguda a causa del paviment esquerdat i aixecat per les arrels dels arbres). Les zones principals d'intervenció foren al carrer de Ca n'Altayó, Avinguda de l'Eix Central (a l'alçada del SAF i entre els edificis B-C), darrere la Facultat de Ciències de la Comunicació (camí situat entre el carrer de la Vinya i el de la Vall Moronta) i la torre Vila Puig.
- D'altra banda, l'any 2014 es varen celebrar dues sessions de debat obertes a tota la comunitat universitària) per tractar especialment la gestió de zones arbrades properes als edificis i talussos amb arbres en perill de caiguda. La primera sessió (celebrada el 21 de maig de 2014) va ser més informativa, mentre que a la segona sessió (11 de juny) es van debatre els comentaris, les aportacions i suggeriments rebuts d'ençà el dia que es va fer la primera sessió.

1.3 Seguiment de les poblacions de papallones al campus

D'ençà l'any 2005, la UAB participa en el projecte de seguiment de papallones diürnes que es fa arreu de Catalunya, el *Butterfly Monitoring Scheme* (BMS) a Catalunya (abreviat CBMS). El transsecte de la UAB recorre bona part de l'itinerari de Can Magrans i es realitza setmanalment durant el període comprès entre març i setembre. El BMS és un bon indicador de la qualitat ambiental d'una zona. En el nostre cas, el nombre d'espècies (promig anual de 31 espècies) s'ha mantingut aproximadament constant en els darrers anys.

1.4 Orquídiess al campus

Per tal de permetre la floració de diverses espècies d'orquídiess, es deixen sense segar temporalment algunes zones del campus.

Durant la tardor floreix als voltants del Rectorat la *Spiranthes spiralis*.

D'altra banda, a la primavera s'han observat cinc espècies: l'abellera (*Ophrys sphegodes*), l'abellera apifera (*Ophrys apifera*), les mosques grosses (*Barlia robertiana*), galls parviflors (*Serapias parviflora*) i galls longipètals (*Serapias vomeracea*).

2 Transport, mobilitat i accessibilitat

Durant els anys 2013 i 2014 es continua aplicant el Pla de Mobilitat de la UAB de 2008-2014.

Aquests darrers anys s'aposta especialment per l'aplicació de les noves tecnologies a la gestió de la mobilitat (*Smart Mobility*). S'han desenvolupat i consolidat aplicacions que permeten tenir accés a la informació i planificar els desplaçaments de forma còmoda i ràpida per part de la comunitat universitària a través de les diferents plataformes de telèfons intel·ligents (*smartphones*). Alguns exemples d'aplicacions són:

- Càlcul de rutes (cotxe, transport col·lectiu, bicicletes, persones amb mobilitat reduïda).
- Guiatge de viatgers en el transport públic.
- Compartir cotxe.
- Temps de pas dels autobusos.
- Avisos sobre incidències.

D'altra banda, s'ha continuat treballant tant en la potenciació dels transports col·lectius i no motoritzats com també en l'ús més racional del vehicle privat. Destaquen actuacions de pacificació i ordenació d'espais, com la construcció de voreres al llarg de l'avinguda de l'Eix Central o la pacificació de la zona de Ciències Nord.

També cal destacar que s'ha presentat el BICIUAB, un projecte integral de foment de l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport quotidià que contempla des de la construcció d'infraestructures fins la instal·lació d'aparcaments segurs i la provisió de serveis bàsics als usuaris.

Pel que fa a les actuacions de comunicació i participació, cal mencionar l'Enquesta d'Hàbits de la Mobilitat de la UAB 2013 i la Setmana de la Mobilitat Sostenible i Segura que se celebra anualment.

3. Gestió de l'energia i de l'aigua

Durant els anys 2013 i 2014 el consum de la UAB d'electricitat i gas natural ha disminuït. Aquesta reducció de consum és fruit de diverses actuacions de millora energètica i de conscienciació de la comunitat universitària; en aquest darrer punt cal destacar les iniciatives dels grups de millora energètica que existien en diversos edificis de la UAB.

3.1 Actuacions d'eficiència energètica

En l'àmbit de les actuacions d'estalvi i de millora de l'eficiència, cal destacar la substitució de les làmpades de vapor de mercuri per làmpades de vapor de sodi (que són menys contaminants i alhora més eficients i permeten reduir la potència instal·lada), la reforma d'una sala de calderes a l'edifici B i la instal·lació a la coberta dels Serveis Informàtics de la segona refredadora per substituir la que encara era al soterrani (que per la ubicació requeria extractors per dissipar la calor).

Pel que fa a aquesta reducció del consum dels darrers anys, cal citar també el conjunt de millores fetes a les instal·lacions existents, en especial en els àmbits d'enllumenat i calefacció, així com totes les mesures de sensibilització dutes a terme pels grups de millora energètica de la UAB.

3.2 El butlletí "Apunts d'energia"

Des del mes de novembre de 2012, s'edita un butlletí específic per informar de les actuacions que es fan en l'àmbit de l'eficiència i l'estalvi energètic a la UAB. En particular, el butlletí se centra a difondre les activitats dels grups de millora d'estalvi i eficiència energètica dels diversos edificis de la UAB i també a facilitar l'intercanvi d'informació.

3.3 Edificació sostenible

L'edifici, inaugurat l'octubre de 2014, que acull l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals i l'Institut Català de Paleontologia té un estalvi energètic d'un 40% respecte d'un edifici convencional.

L'edifici disposa del segell LEED GOLD, un segell de sostenibilitat reconegut internacionalment que permet mesurar el caràcter ecològic i ambiental d'un edifici durant totes les fases de vida.

3.4 Energies renovables

La Universitat té diferents instal·lacions d'energies renovables, tant d'energia solar fotovoltaica com d'energia solar tèrmica.

La instal·lació fotovoltaica de la plaça Cívica és un exemple clar de l'aposta de la UAB per fomentar les energies renovables i forma part d'una xarxa de centrals fotovoltaiques del projecte europeu univERSol. Produeix uns 57.000 kWh/any i funciona des de l'any 2003.

L'any 2005 va entrar en funcionament la primera instal·lació de plaques solars tèrmiques per a l'aigua calenta sanitària del Servei d'Activitat Física (SAF) de la UAB. Els col·lectors solars tèrmics estan instal·lats sobre la coberta de la sala de fitness, integrats arquitectònicament a l'edifici. L'any 2008 va entrar en funcionament una segona instal·lació solar tèrmica al SAF. La instal·lació està ubicada sobre la coberta de la sala de calderes del poliesportiu.

3.5 Gestió de l'aigua

D'ençà de la sequera que es va patir a Catalunya l'any 2007 i, especialment, el 2008, la UAB va adoptar mesures d'estalvi que han tingut continuïtat en el temps:

- Regar al mínim imprescindible amb aigua de la xarxa d'abastament en llocs que tenen sistema degoteig o d'aspersió.
- En llocs que no tenen sistema de goteig o d'aspersió, regar amb aigua d'un pou de la UAB i amb aigua pluvial que s'emmagatzema al dipòsit del Parc Mòbil.
- Controlar els consums i fer un seguiment de possibles fuites.
- Implementar una jardineria més sostenible.

4. Gestió dels residus i ambientalització

4.1 Gestió dels residus domèstics

A principis de 2014 els antics contenidors per a la recollida de residus es van substituir per nous contenidors de càrrega superior que es recullen amb un braç articulat bilateral. Els nous contenidors són més grans i més nets ja que l'orifici per a disposar els residus és diferent a l'obertura de buidatge dels contenidors.

Aquests contenidors són iguals als que estan desplegats al nucli de Cerdanyola del Vallès, el que permet disposar d'un servei estandarditzat i ràpid.

El paper i cartró, el vidre, els envasos lleugers i la resta són les fraccions que es recullen amb aquests nous contenidors. Només la matèria orgànica es recull en bujols de 240 l de capacitat, d'accés restringit a les empreses que generen residus orgànics al campus.

El calendari de recollida s'ha adaptat a la generació de residus del campus, de tal manera que cada fracció té un calendari específic.

Altres fraccions menors com les piles i bateries, fluorescents i voluminosos i residus d'aparells elèctrics i electrònics es recullen amb menor freqüència.

4.2 Gestió dels residus especials de laboratori

Durant els anys 2013 i 2014 s'ha consolidat el nou sistema de classificació de residus especials de laboratori de la UAB que emfatitza els aspectes de seguretat i de prevenció ambiental, que es va implantar durant el curs 2011-2012 a tots els centres del campus així com a la majoria de centres ubicats en el campus de Bellaterra amb personalitat jurídica que han adoptat el sistema de classificació de residus de la UAB i s'han adaptat al seu calendari de recollides.

4.3 La Deixalleria Cerdanyola Campus i la borsa de material reutilitzable

Durant aquest curs s'ha augmentat la freqüència d'aportació de residus voluminosos a la deixalleria del Campus, de tal manera que tots els centres de la UAB tenen garantida un viatge de deixalleria almenys un cop al mes.

S'han iniciat els treballs per automatitzar els protocol d'aportació de residus a la deixalleria. Es preveu que aquest es pugui implantar properament.

S'ha consolidat la tendència iniciada en curs passat, en què els principals usuaris del servei foren els departaments de la UAB, les escoles i les entitats

sense afany de lucre.

S'ha seguit la col·laboració amb el Departament de Justícia mitjançant el qual els penats poden realitzar treballs en benefici de la comunitat en aquesta instal·lació.

4.4 Prevenció del malbaratament alimentari

La UAB ha contribuït a la creació de la Plataforma per l'aprofitament dels aliments amb l'objectiu que tots els agents de la cadena alimentària col·laborin en la reducció del malbaratament alimentari. Així el 20 de febrer de 2014 es va presentar el manifest Prou malbaratar aliments en la Casa de la Convalescència de Barcelona.

5. Comunicació i sensibilització ambientals

5.1 El web de medi ambient a la UAB

En el web de l'Oficina de Medi Ambient <http://www.uab.cat/mediambient> es pot trobar tota la informació referent a l'entorn natural, la gestió dels residus, els projectes més destacats que es fan l'àmbit de la gestió sostenible a la UAB i tots els aspectes relacionats amb la bioseguretat, entre d'altres.

També s'ha consolidat el web del Campus Saludable i Sostenible, <http://www.uab.cat/web/coneix-la-uab-cei/campus-sis-1345668302105.html> on es pot trobar tota la informació referent a aquests dos projectes. També es pot consultar el Bloc del Campus SIS; Twitter UAB SIS, o l'Agenda Campus SIS.

I pel què fa a Mobilitat existeix el web de mobilitat de la Universitat: <http://www.uab.cat/accessibilitat-transport/> on es pot trobar informació referent a aquest àmbit.

A més, la Taula de la Mobilitat de la UAB s'ha consolidat com l'òrgan de participació de la UAB en matèria de mobilitat.

5.2 Punts informació ambiental

En els punts d'informació ambiental (PIA), 15 en total distribuïts pels diferents centres del campus de Bellaterra i de Sabadell, es pot trobar, informació ambiental institucional i campanyes de sensibilització ambiental que són actualitzades periòdicament.

L'objectiu d'aquesta actuació és disposar d'un espai fix d'informació que faciliti la difusió de diferents projectes ambientals a tota la comunitat universitària.

Els pòsters publicats als PIA durant 2013 i 2014 han estat "El consum de roba", "Deixalleria del Campus" i "Pla de Mobilitat".

5.3 Construcció i seguiment de caixes-niu al campus

El Grup de voluntaris de Medi Ambient de la FAS i l'OMA han seguit impulsant el projecte de construcció, instal·lació i seguiment de caixes niu al campus de la UAB. Uns 30 estudiants han participat en els tallers de construcció de caixes-niu, la penjada de les caixes i el posterior seguiment.

En total s'han col·locat 27 caixes al campus, repartides bàsicament pels voltants de la Facultat de Veterinària, de les Facultats de Ciències i Biociències i de l'escola bressol Gespa.

L'any 2013 es van ocupar 9 caixes i l'any 2014 se'n van ocupar 12. Hi han fet niu la mallerenga carbonera, la mallerenga petita, la mallerenga emplomallada, el pardal xarrec i el pardal comú.

5.4 Actuacions de voluntariat en sostenibilitat

Seguint amb les actuacions que la Fundació Autònoma Solidària (FAS) i l'OMA treballen de manera conjunta amb l'objectiu de promoure activitats ambientals dins el campus per tal de sensibilitzar sobre estils de vida ecològics que redueixin l'impacte sobre el medi ambient, conscienciar sobre el patrimoni natural i presentar opcions per fomentar un campus sostenible, cal destacar les següents:

- La UAB va participar en la Setmana Europea de la Prevenció de Residus de l'any 2013, que va tenir lloc del 16 al 24 de novembre de 2013. El dia 19 es va fer un taller de reutilització i reciclatge amb ampolles de plàstic, diaris vells, terra, pintura que es convertiren en testos, portallapissos, cendrers, caixetes, etc. A l'endemà es va organitzar un cinefòrum sobre l'extracció del coltan al Congo usat per produir mòbils i altres productes tecnològics. El dia 21, es va fer una caminada per l'itinerari carabassa que rodeja la Vila. La passejada va permetre explorar

la natura de la UAB i analitzar noves ocupacions per a les caixes niu.

- Campanya “Oh, my got!” es va llençar a principis de febrer de 2014 per conscienciar a la comunitat universitària de la conveniència de dur el nostre propi got o tassa a l’hora de consumir begudes calentes.
- S’han consolidat 2 punts de *bookcrossing*.
- El 4 de març de 2014 en el marc de la festa de carnestoltes es va realitzar una xerrada sobre el consum de roba, un taller de fabricació de disfresses amb roba usada i finalment un mercat de segona mà i una “disco sopa” a la Vila Universitària.
- Actuacions de sensibilització del projecte Menja just: com els menjars solidaris que es fan amb motiu del dia de la Terra (23 d’abril), on es van recollir prop de 100 kg de menjar a canvi de repartir un àpat a partir de menjar recuperat per a unes 150 persones. El menjar recollit es va donar a menjadors socials de Cerdanyola del Vallès i Terrassa i a la Fundació Banc dels Aliments.

5.5 Col·laboracions exteriors en gestió ambiental

La UAB ha continuat la seva col·laboració amb diverses administracions com ara l’Ajuntament de Barcelona, l’Àrea Metropolitana de Barcelona o la Generalitat de Catalunya. En aquest sentit, cal destacar que la UAB és una de les tres universitats que formen part del Consell Ciutadà per a la Sostenibilitat de l’Ajuntament de Barcelona.

També ha assistit, en qualitat de membre, a les reunions del Consell de Govern i l’Assemblea General de l’Agència d’Energia de Barcelona.

D’altra banda, en l’àmbit universitari, en el marc de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE), la UAB, participa a la comissió sectorial de Calidad Ambiental, Desarrollo Sostenible y evaluación de Riesgos (CADEP), com a membre del “Comité Ejecutivo” i participa activament en els grups de “Evaluación de la sostenibilidad universitaria “ i de “Universidad y movilidad sostenible”; en aquest últim en qualitat d’universitat coordinadora.